

պատկերների, համեմատութիւնների, փոխաբերութիւնների, թեւաւոր արտայայտութիւնների եւ ոգեկոչումների անսպառ կուտակումներով, որոնք եթէ երբեմն «յոգնեցնում են», բայց եւ վարձատրում են գեղագիտական հագուագիւտ վայելիքով:

Ու եթէ այսօր, իր ծննդեան 120 ամեակի օրերին էլ, հայ ընթերցասէր հասարակութեան հիմնական մասի համար Ինտրան դեռ մնում է մեծ անծանօթը, մեղաւորը 80 տարիներ հայութեանը

պարտադրուած պայմաններն էին: Այժմ, սակայն, փոխուած ժամանակին ու հանգամանքներում, եւ անկախ պետականութեան պայմաններում գործող գրական կազմակերպութիւնների ու մտաւորականութեան պարտքն է Ինտրային ու իր ժառանգութեան վերադարձը ապահովել իր տիրոջը՝ հայ ժողովրդին ու հայ գրականութեանը:

ՍԱՐԳԻՍ ԵԱՓՈԻՋԵԱՆ

ԻՆՏՐԱՅԻ ՔԵՐԹՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

«Նոնաստան»ի մասին մանկավարժ-հայագէտ Ագատ Եսփուշեանի վերլուծական այս էջը, գրուած է իբրեւ նախարան «Անմահ քերթողներու» շարքի (Հալէպ, 1945) Ինտրային նուիրուած 4րդ պրակի:

Կը ցանկանայինք, որ Ինտրայի գրականութիւնը այսօր եւս կարդացուէր, ընկալուէր ի խորոց, ինչպէս կարդացել-ընկալել է սոյն գողտրիկ վերլուծութեան հեղինակը սրանից ուղիղ կէս դար առաջ:

Ինտրան մեծ խորհրդանկարիչ մըն է:

Վարուժանի պայծառ ու լայն նկարներուն, Մեծարեցիի գունագեղ ու փնուշ նկարներուն փոխառն է դնել Ինտրայի լուրք ու հանդիսաւոր նկարները: Զրաքեան համեստ նոնաստանէ մը կը քցած է քաղել 45 հնչեակներ, որոնցմէ իւրաքանչիւրը ուրոյն նկար մըն է լոյսի եւ ստուերի քաշխման տեսակէտէն:

Կրօնական խստաբեր քարոյական մը կը տիրապետէ Ինտրայի քերթողութեան: Հարկ է այդ կրօնական արտաքինէն անդին անցնիլ հասնելու համար, քանաստեղծ Ինտրային, որ տիեզերական ճշմարտու-

թիւններ, թրթռումներ ու ալիքներ ընդունելու համար ունի՝ կրօնական պատգամներէն եւ նուրբ գիտութիւններէն աւելի թափանցող միջոց մը: Այդ իր թրթռուն հոգին է:

«Նոնաստան»ի քանաստեղծութիւններուն արտաքին ներդաշնակութեան պակասը կը բացատրուի նախընտրութեամբ, որ ան կու տայ քերթուածի մը ներքին ներդաշնակութեան: Վ. Թէքեանի առարկան աշխարհն ու մարդն են: Մինչ Ինտրա կը խորանայ կեանքէն անդին, տիեզերքին հոգիին մէջ: Թէքեանի համար կեանքը նպատակ մըն է: Մինչ Ինտրայի համար կեանքը շրջան մըն է, որ պարտի տեղի տալ յաւերժութեան առջեւ:

Ինտրան իր քերթուածներուն մէջ կեցած է կեանքի ու մահուան միջեւ: Կը զգանք Զրաքեանի մեղմելու քուտն փափաքը: Կամ, աւելի ճիշտը, թանձրացեալ այս կեանքէն դէպի յաւիտեանական կեանք մը անցնելու փափաքը: Բանաստեղծը կենդանութեանը արդէն հասած է քաղձացուած այդ կեանքին: Ապացոյց՝ որ անդրդուելի մնաց Գոնիայի պատերազմական ատեանի մահուան սպառնալիքի առջեւ:

ԱԶԱՏ ԵԱՓՈԻՋԵԱՆ

«Փարոս»